

❀ I ❀

10 maanden eerder

Het eerste wat me opviel toen ik de opperbevelhebber leerde kennen was zijn strakke zijscheiding, het tweede zijn rechte schouders en het derde dat hij vooroverboog om mij de hand te kussen. Dit wist ik nog net af te houden. Ik zei hem dat ik nog ongetrouwd was, maar het ging me eigenlijk om de rollen papier die ik goed onder mijn arm geklemd hield en graag uit het zicht hield. Het idee dat ze opnieuw op de grond zouden kunnen vallen... Hij moest wel lachen om mijn sensueel opgediende kuisheid, wat zijn donkere, onheilspellende ogen die extra glans verleende waar ik zo gevoelig voor ben gebleken, zoals een zonnebloem voor de zon. Hij sprak Frans met een rollende r en nadruk op alle medeklinkers. Ik verbeeld me dat die taal nog nooit zo ondoorgroendelijk prikkelend had geklonken.

Zoals een Spaans legerleider betaamt, stond hij met de borst naar voren.

De rollen papier, daar draaide het die middag om. Ik was eerder op de dag thuisgekomen en had verteld wat ik op straat had gezien: soldaten van de koning. Moeder vroeg of ik het zeker wist. Nou, zo'n Spaanse helm met hanenkam bovenop valt onmogelijk te verwarren met de slappe baret van een watergeus.

Het gonsde al langer van de geruchten. Het leger van hertog Alva zou voor Den Haag hebben gekozen als uitvalsbasis bij de aanstaande campagne. Van hieruit moest het zuiderkwartier worden schoongeveegd van rebellen. De berichten spraken elkaar tegen, dat had ermee te maken dat Spanjaarden in losse groepjes onze kant op trokken, langs verschillende routes vanuit het noorden. Daar was het beleg van Haarlem weliswaar geslaagd, maar Alkmaar had men moeten laten voor wat het was nadat de geuzen de polders rondom onder water hadden gezet. Ook op de Zuiderzee had Alva een gevoelige tik om de oren gekregen, zodanig dat het verhaal rondging dat de IJzeren Hertog er helemaal de brui aan wilde geven. Daar werd op straat smakelijk om gelachen.

Wie zijn opvolger ook zou worden, hij stond voor de aanzienlijke taak om alle brandhaarden van de Westerschelde tot Texel te doven. Mijn zegen kreeg hij bij voorbaat.

Moeder stuurde mij eropuit om Willem op de hoogte te brengen. Als prinsgezind burgemeester was mijn broer in acuut gevaar. Binnen enkele minuten stond ik in het scheve huis aan het Lange Voorhout nabij het Sint-Vincentiusklooster. Typisch Willem, die ging zo op in zijn stukken dat hij geen benul had dat de machtswisseling zich al had voltrokken. Hij kon toch moeilijk beweren dat niemand hem had gewaarschuwd.

Twee tellen reageerde hij als versteend. Daarna begon hij als een kip zonder kop spullen in te pakken, af en toe onderbroken door een gepijnigde blik op de schrijftafel.

‘Dus jij zegt dat ik dit werk moet laten voor wat het is?’ vroeg hij met gespreide handen.

‘Dat is inderdaad wat ik zeg.’

‘Je bedoelt: alles.’

‘Alles.’

Er ging een stoel om terwijl hij lukraak boeken en kleding

in zijn plunjezak propte, daarna viel ook de kaars op tafel. Hij liep voor mijn neus langs met paperassen die hij zojuist nog de andere kant op had verhuisd en informeerde onderwijl of er op straat arrestaties plaatsvonden.

‘Daar heb ik eerlijk gezegd niets van gemerkt,’ kon ik naar waarheid zeggen. ‘De soldaten hebben mij allervriendelijkst gegroet.’

Uiteraard pas nadat ik minstens zo vriendelijk naar hen had geglimlacht, maar dat ging Willem niets aan. Van achter de kastdeur vandaan riep hij dat ik me niet mocht laten misleiden, Spaanse wraakzucht kent zijn gelijke niet. Ik rolde mijn ogen. Mijn broer weer met zijn anti-Spaanse apekool. Zo voorspelbaar.

‘Heb je een plan?’ vroeg ik.

‘Een plan?’

‘Ja, waar ga je heen? Realiseer je je dat het nogal in de gaten loopt wanneer je er op klaarlichte dag tussenuit knijpt? Wat de bestemming ook wordt, een kind begrijpt dat je beter tot het donker kunt wachten.’

Hij schuifelde langzaam achterwaarts. Aan zijn opengesperde ogen las ik af dat het echte denkwerk nu pas op gang kwam. Bij ieder ander zou dit verbazing wekken, zo niet bij mijn broer. Die heeft er een handje van om tegenspoed weg te redeneren. Meneer de rasoptimist had vast gedacht dat de Spanjaarden Den Haag links zouden laten liggen.

‘Je zou naar Brabant kunnen.’

‘Brabant! Naar oom Harm zeker. Nee, dan ga ik liever naar Leiden.’

‘Als ik op de geruchten afga zou dat weleens het volgende doelwit van Alva kunnen worden.’

‘Dat moet Alva vooral proberen. Dan maakt hij kennis met het garnizoen van de prins. En ik vecht mee! Pieter heeft nog

wel een kamer over. Of iets wat op een kamer lijkt.’

Hij haalde resoluut het koord van zijn plunjezak aan, wierp die over de schouder en trok een gezicht alsof niemand hem van zijn Bijbelse missie kon afhouden.

Hij stond al in de deuropening toen dezelfde vormloze plunjezak – die hem op de een of andere manier perfect karakteriseert – alsnog van zijn schouder gleed.

‘Hemel, daar heb ik nog helemaal niet aan gedacht.’

‘Waarom?’

‘Het is afschuwelijk.’

‘Wat?’

‘Die lijsten. Die liggen nog op het Binnenhof.’

‘Welke lijsten, Willem?’

‘Daarin staan de namen van raadsleden, commissieleden. Sommige met het adres erbij.’

‘Nou en?’

‘Die zijn stuk voor stuk prinsgezind. Vroeg of laat komen die onder de aandacht van de nieuwe bestuurders en dan zijn de rapen gaar.’

‘De Spanjaarden hebben heus wat beters te doen.’

‘Welnee, Magda. Denk na. Dit leidt onherroepelijk tot huiszoekingen en arrestaties.’

De voordeur ging dicht, de voordeur ging weer open. Willem was vastbesloten om ze alsnog op te gaan halen, of hij deed tenminste alsof.

‘Nu kan het nog,’ riep hij met overslaande stem. Ik wist wel beter, daarvoor had hij niet de tact. Met zijn misbaar en drift zou hij binnen twee minuten worden ingerekend. Dus deed ik de deur resoluut weer dicht, kwam dicht op hem staan en vroeg of hij gek geworden was.

‘Ach, hou jij toch je mond. Denk jij nou werkelijk dat jij de ernst van de situatie goed kunt inschatten?’

‘Maar luister nou, Willem...’

‘Stil, zeg ik. Ik moet rustig kunnen nadenken.’

Als Willem nadenkt, kijkt hij weg, duwt zijn wenkbrauwen tegen elkaar en bevriest alsof hij poseert voor het belachelijkste standbeeld ooit.

We stonden een halve minuut in die smalle gang zo ver mogelijk bij elkaar vandaan, toen richtte hij zich weer tot mij. Er was iets in zijn blik wat suggereerde dat ik behulpzaam kon zijn.

‘Magda, misschien wil jij het proberen.’

Ik had amper bedenktijd nodig. Iets voor elkaar krijgen wat hem niet lukt, dat is zonder meer een prikkelende uitdaging.

Ik sloeg mijn cape om en rechte mijn kapje voor de spiegel. ‘Waar kan ik die papieren van jou aan herkennen?’

‘Aan de rode strik. Al die rollen hebben er zo een. Er zijn ook ongevaarlijke rollen met een rode strik, neem die ook maar mee. Anders valt dit niet uit te leggen. Rood, ja. Maar ze liggen niet per se op tafel. Begrijp je?’

‘Voorlopig nog wel.’

‘Je moet goed kijken, er zijn namelijk ook rollen met een groene strik. Tenminste... ja, groen.’

Het geharrewar dat nu ontstond, leverde op dat ik alles beloofde mee te nemen waar iets roods omheen zat.

‘Maar ben je dan niet bang?’ vroeg hij.

‘Welnee!’

Had hij zelf niet altijd van de daken geroepen dat ik meer talent had voor toneelspelen dan voor het echte leven? Dan was dit dé gelegenheid voor een overtuigende demonstratie. Mijn hart ging flink tekeer, maar dat ging hem niets aan.

Eerlijk is eerlijk: ik deed het vooral om hem een lesje in doortastendheid te geven. Hij moest en zou terugnemen dat ik mijn levensdagen slijt als lichtzinnig prinsesje. Als ik in één moeite diegenen hielp die gevaar liepen te worden opgepakt,

protestants of niet, dan was dat mooi meegenomen. Pas in derde instantie deed ik Willem zelf een plezier.

Thuis praatte ik in de haast moeder bij. Ik stiftte mijn lippen en knoopte mijn donkergroene kazak dicht. Ik zag met name haar gezicht in de spiegel. Wat haatte ze de combinatie Magdalena en avontuur. Ze moest zich er maar mee troosten dat ik bereid was om in het openbaar weer een rozenkrans te dragen.

‘Wilt gij dan ook dat gouden kruis nie hebben?’ Wordt ze emotioneel, dan gaat moeder extra Vlaams praten.

Een antwoord was hoe dan ook overbodig. Ze haalde het crucifix uit een lade, legde het om mijn hals, keek er verzaligd naar en verzekerde me dat het kleinood bescherming zou bieden.

Onderweg bedacht ik dat zelfs zij de Spanjaarden schijnbaar niet geheel vertrouwde. Waarvoor had ik anders bescherming nodig?

Geen tien minuten later meldde ik me aan op het Binnenhof, op het laatst had ik zelfs nog een van haar vilten hoedjes geleend. Wie besluit charmes in te zetten, moet het ook goed doen.

✿ II ✿

De portier nam me verbaasd op. Was hier dan de eerste Haagse die de nieuwe machtsdragers welkom kwam heten? Dat niet helemaal, ik vertelde hem dat ik de schrijftafel van mijn broer graag zou leegruimen, zodat het nieuwe stadsbestuur aan de slag kon. Welke broer? De broer die hier had gewerkt. Er kwam een sergeant aangelopen die zich liet bijpraten en vervolgens op zoek wilde naar toestemming van hogherhand. Ik vroeg gauw van wie die toestemming moest komen. Dat bleek de *maestre de*

campo. Ik vroeg waar die was, de sergeant zei boven, ik bood aan het persoonlijk te vragen, zodat hij zelf zijn werkzaamheden kon hervatten. Daar trapte hij niet in. Twee hellebaarden kruisten pal voor mijn neus.

Dat was jammer, voor hetzelfde geld had ik binnen vijf minuten weer buiten gestaan. Hij gaf een loopjongen de opdracht de maestre de campo te verwittigen en stelde in de tussentijd een aantal vragen over mijn broer die ik zogenaamd niet begreep.

Tegen alle verwachting in kwam het bericht dat ik verder mocht. Zelfs de sergeant keek verbaasd op, voor de zekerheid begeleidde hij me naar boven. We passeerden heel wat schilderijen van vroegere rechters en magistraten. Hadden de Spanjaarden geweten hoe antirooms deze lieden waren, dan was hun eerste daad geweest om hun portretten aan repen te snijden.

De sergeant klopte aan bij een open deur, terwijl we wachtten knoopte ik vlug mijn cape los zodat het décolleté met crucifix goed in beeld kwam. We mochten naar binnen. Daar stond een officier met sjerp – hij kon weleens de maestre de campo zijn – over een kaart op tafel gebogen, met de rug naar ons toe. Hij luisterde naar een Haagse diender die ik van gezicht kende, maar wiens naam me ontschoten was.

Het duurde even, toen hees de Spanjaard zich overeind. Ik neem aan dat de sergeant uitlegde waarvoor ik kwam, het ging in rap Spaans. Met een vluchtig handgebaar werd die vervolgens heengezonden. Een haastige buiging, weg was hij.

Ik waagde me twee passen naderbij. De officier nam me keurend op. Ik moet zeggen, een grover heerschap heb ik zelden ontmoet. Hij droeg een ooglap, hij hinkte en miste twee vingers aan zijn rechterhand. En dan stond dat gezicht ook nog uitermate ongunstig. Alles bij elkaar had hij veel weg van een onverschrokken piratenhoofdman. Kou verspreidde zich vanuit mijn hart over de rest van mijn lichaam, zodanig dat het

moeite kostte om te blijven staan waar ik stond.

‘Ik kom hier voor rollen. Rekeningen, geloof ik. Van mijn broer. Om ze op te ruimen, begrijpt u?’

‘Nee. Begin eens bij het begin. Wie is die broer van u? Een burgemeester?’

‘Nee, hij was hier klerk.’

‘Een klerk. En die stuurt zijn zus voor rekeningen?’

‘Archiefstukken, als ik het goed begrijp. Alleen...’

‘Nou, vertel maar aan die broer dat hij zijn spullen zelf kan komen halen. Misschien wilt u ons nu met rust laten.’

‘Dat gaat niet. Ik bedoel, hij is ziek. Hij droeg mij op om u te helpen. Het werk te bespoedigen.’

‘Rekeningen, zei u?’

‘Ja, van eerverleden jaar. Die slingeren op zijn bureau rond en mijn broer wilde ze eigenlijk allang verbranden. Maar ja, die ziekte, hè, en toen kwam u.’

Dit maakte de uitdrukking op het gezicht van de officier er niet beter op. ‘Maak dat u wegkomt voordat ik de wacht laat halen. Dit is vanaf nu een hoofdkwartier.’

Ik schraapte mijn keel terwijl ik al voorzichtig naar achteren schuifelde. ‘Maar u moet juist uw werk kunnen doen. Aan een opgeruimde tafel.’

‘*Madre de Dios,*’ riep hij uit met een wild armgebaar.

Met een gepijnigde blik op zijn landkaart verstijfde hij. Dit was bepaald nog geen toestemming, maar toen ik een onwennige reverence had gemaakt, merkte ik dat niemand mee kwam om me naar buiten te begeleiden. Ik kon het natuurlijk verkeerd hebben begrepen. Het vertrek dat mijn broer met de andere burgemeesters deelde was aan de andere kant van de trap.

Ik keek over mijn schouder, daar stond de sergeant me in de deuropening na te kijken. Het geluk was aan mijn zijde, hij werd naar binnen geroepen, er wachtten urgentere zaken. Des te beter.

Een laatste blik in de rondte, niemand te zien. Vlug schoot ik de kamer in en ik stelde vast dat hier niemand was. Ik sloot de deur achter me. Met een paar passen was ik bij de schrijftafel van gepolijst grenen, daar spiedde ik naar alles wat rood was. Arresten, vonnissen, verzoekschriften, er lag van alles op het tafelblad wat hoognodig opgeruimd moest worden, maar daartussen had slechts één rol een rode strik. Ik begon laden open te trekken. Ha, nog één. Ik ging op een kruk staan voor een blik op de kast. Kijk aan, weer twee. Op de vloer? Niks. In de vensterbank? Verdorie. Ik hield in toen er een roepende Spanjaard over de gang liep. Gelukkig, de voetstappen stierven weg. Wat had de prullenmand mij te bieden? Hoera, nog één. Uiteindelijk wilde ik met vijf rollen met rode strik naar buiten. Op dat moment kwam een onderofficier binnen. Hij nam me onderzoekend op en murmelde een vraag waar hij schijnbaar antwoord op verwachtte. Ik keek met een strak gezicht terug en zei 'si', waarop hij concludeerde dat alles in de haak was en met licht opgetrokken wenkbrauwen vertrok.

Kon ik nu weg? Nee, rekeningen werden nooit zo keurig gestrikt. Ik haastte me terug naar de tafel, nam het mesje van tafel en sneed de linten door. Maar nu krulde het papier zodanig naar buiten dat het bundeltje onmogelijk te klemmen viel. Ik legde de vellen vlug op elkaar en rolde ze op. Daarna nam ik nog een vod papier uit de prullenbak en legde dat eromheen. Mooi, nu kwam niemand op het idee dat ik hand-en-spandiensten verleende voor de vijand. Mocht ik dan eindelijk weg?

Nee, ik moest het bureau natuurlijk netjes achterlaten, anders bleef er van mijn motief weinig over. Wat er nog lag aan paperassen maakte ik tot een grote stapel en ik legde die boven op de rommel van een andere schrijftafel. Ziezo, nu had ik aan mijn plicht voldaan.

Ik haalde diep adem, liep de gang op en daarna geruisloos

de trap af – niet te snel, niet te langzaam – en bad en hoopte dat ik bij me droeg wat Willem nodig had. Bijna was ik het gebouw uit, maar in mijn haast botste ik tegen iemand aan en alles kwam op de grond te liggen. Het was een officier in het zwart. Hij begon direct te helpen met oprapen, tot verwondering van zijn secondanten. Hij rolde alles weer netjes voor me in elkaar en reikte me het bundeltje aan, net iets langzamer dan je zou mogen verwachten.

Die blik! Ik verbeeld me dat ik een aantal tellen niet wist aan wie of wat die toebehoorde. Het kon een mens zijn of een engel of een wurgslang. Ik keek in twee gloeiende kolen, gebiedend, waarachtig en tegelijk zachtaardig. In tweede instantie zag ik pas de man en toen realiseerde ik me weer wie ik zelf was.

Het verschil met zijn collega-officier had niet groter kunnen zijn. Om te beginnen was zijn lichaam zo te zien nog intact. Hij was goedgekleed, tot aan de glimmende gouden knopen op zijn kazak met split. Zijn snor krulde welwillend omhoog.

Ik harkte wat Franse woorden van dank bijeen, hij toonde zich verheugd een echte Haagse te mogen ontmoeten en excu-seerde zich min of meer dat zijn landgenoten zo bruusk waren komen binnenvallen.

‘Helaas, *mademoiselle*, het gaat nu eenmaal niet anders.’

Ik glimlachte op mijn charmantst en zei dat het hoog tijd werd dat zijn landgenoten orde op zaken kwamen stellen.

‘Ik heb niets met geuzen.’ Ik geloof dat ik het letterlijk zo heb gezegd.

Bellacos, noemde hij ze, al heb ik nog steeds geen idee wat dat moet betekenen.

‘*Très mauvais*,’ zei hij ter verduidelijking.

Hij begeleidde mij naar de uitgang. Daar tuimelde ik bijna voor een tweede keer in de diepte van zijn oogopslag. Die nieuwsgierigheid kende ik van andere mannen, laat ik daar

geen geheim van maken, maar deze bleef op gepaste afstand. Hij hield zelfs de buitendeur voor me open.

‘Waarom zijn er toch zoveel talen,’ vroeg ik me hardop af, terwijl ik mijn best deed de paperassen van mijn broer uit het zicht te houden.

Tegelijkertijd was ik bang dat de wind moeders hoed van mijn hoofd zou blazen. Dat mijn handen dan voor de rollen achter mijn rug zouden kiezen en hij alle reden had tot verwondering.

‘Ook zonder dergelijke barrières is het leven al ingewikkeld genoeg.’

Daar was hij het mee eens.

Ik zei dat er dan helemaal geen oorlog meer gevoerd hoefde te worden.

‘Mevrouw is een droomster,’ stelde hij vast, in plaats van zijn hoed af te nemen en afscheid te nemen, zoals wellicht meer voor de hand had gelegen.

‘Een optimist,’ verbeterde ik. ‘Ik hoop de dag nog mee te maken dat schijnbare tegenstellingen worden overbrugd.’

‘Tussen de religies?’ vroeg de officier.

‘Dat ook.’

‘Tussen noord en zuid?’

‘Dat ook, maar ook die tussen man en vrouw.’

Toen kreeg ik een glimlach van hem terug, zo eentje waarop je alle wereldzeeën kunt bezeilen.

‘Goed, nogmaals mijn dank, excellentie, en tot ziens.’

Dat was het moment dat hij aanstalten maakte mij de hand te kussen.

Ik deed resoluut een pas terug. ‘Misschien ben ik bij een volgende ontmoeting getrouwd. Dan staat niets een dergelijke toenadering in de weg.’

‘Ik weet niet of ik me daarop moet verheugen.’

Hij zei het echt.